

Безпека життя та охорона здоров'я - головні завдання сучасного суспільства

**Збірник доповідей студентської
регіональної наукової конференції**

Безпека життя та охорона здоров'я – головні завдання сучасного суспільства

Збірник доповідей студентської
регіональної наукової конференції

Випуск 6

Структурні та граматичні особливості німецьких інструкцій до лікарських препаратів

Філюк Віталія, студентка Луцького базового медичного коледжу, III курс, спеціальність «Сестринська справа»

Науковий керівник: Шукалович Г.О., викладач іноземної мови

Дослідження особливостей структури медичних інструкцій є актуальним на даний час, оскільки будь-яка помилка при їх перекладі може призвести до негативних наслідків. Метою нашої роботи є визначення й аналіз основних структурних та граматичних особливостей текстів інструкцій до медичних препаратів німецькою мовою. Практичне значення дослідження даної теми полягає у використанні його матеріалів й результатів у процесі перекладу медичних інструкцій до лікарських препаратів.

Під час проведення наукового дослідження було опрацьовано та проаналізовано 15 автентичних медичних інструкцій до лікарських препаратів (Ambroxol AbZ 75 mg, Benalaprill®, Dilatrend®, Doxazosin-ratiopharm®, Duraclamid Retard, Enalapril AZU®, Glucobay®, Hydergin, Jodetten®200 Henning, Lisinopril AZU®, Lomir SRO, Lorzaar®, Metoloprolol 200 ret.von ct, Monuril®, Mucosolvan® Tropfen).

Що ж таке інструкція? Інструкція – це самостійний тип тексту з особливим способом викладу змісту, за допомогою якого дається покрокове розпорядження з виконання технічних або інших дій, що приводять до конкретного результату. Інструкція складається з різних пунктів, порядок і кількість яких не регламентовані.

У законі України «Про лікарські засоби» (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 травня 2001 р. за № 434/5625) зазначено: «Інформація про лікарський засіб має бути представлена у двох формах: для лікаря, викладена професійною мовою у відповідному обсязі (це інструкція для медичного застосування препарату) і для пацієнта у доступній для споживача-нефахівця формі – листку-вкладиша». Однак на практиці ми частіше натрапляємо на українськомовну супровідну документацію до медичного препарату лише в одній формі – інструкції до лікарського засобу, яка відповідно призначена для фахового кола спеціалістів і містить окрім

додаткової інформації про хімічний склад медичного препарату, його фармакологічні властивості (фармакокінетику та фармакодинаміку), також терміни, які для нефахівця медичної галузі є незрозумілими.

У Німеччині відповідно до закону 1987 р. медичний препарат супроводжувала не лише інструкція для лікаря, але також і інформація для пацієнтів. Проте структура інструкцій до медичних препаратів у різних європейських країнах відрізнялася, що призводило до певних непорозумінь. Виникла необхідність уніфікації їх структури. У 1992 р. Європейською комісією було задекларовано і представлено Директиву про лікарську упаковку, яка детально описує структуру інструкції до медичного препарату та листка-вкладиша для споживача. Відповідно до норм Європейського Союзу інструкція до медичного препарату у Німеччині сьогодні складається з таких основних розділів: ідентифікація медичного препарату, терапевтичні дані, інформація про необхідність вживання медичного препарату, спосіб дозування, опис побічних ефектів, додаткова інформація. Розділи можуть містити від 2 до 4 пунктів.

Композиційно всі тексти медичних інструкцій поділяються на інформаційні сегменти, які концентрують різні види інформації. Всі досліджені нами інструкції містять наступні пункти:

- Wirkstoff (діюча речовина)
- Zusammensetzung (склад),
- Darreichungsform und Inhalt (форма випуску і зміст),
- Stoff- und Indikationsgruppe oder Wirkungsweise (фармакологічна група і фармакокінетика),
- Anwendungsgebiete (покази до застосування),
- Gegenanzeigen (протипокази),
- Vorsichtsmaßnahmen für die Anwendung und Warnhinweise (застереження при застосуванні і попередження),
- Wechselwirkungen mit anderen Mitteln (взаємодія з іншими засобами),
- Dosierungsanleitung (дозування),
- Art und Dauer der Anwendung (спосіб і тривалість застосування),

Anwendungsfehler und Überdosierung (**помилки при застосуванні і передозування**),

Nebenwirkungen (**побічні ефекти**),

Hinweise und Angaben zur Haltbarkeit des Arzneimittels (**умови та термін зберігання лікарського засобу**),

Stand der Information (**дата випуску**).

Що стосується граматичної структури інструкцій, то можна зробити висновок, що більшість вищеназваних підзаголовків німецьких медичних інструкцій сформульовані у вигляді питальних речень, нпр.: Was müssen Sie in Schwangerschaft und Stillzeit beachten? (**На що мусите ви звернути увагу в період вагітності та лактації?**) Was ist bei Kindern und älteren Menschen zu berücksichtigen? (**На що слід зважати дітям і старшим людям?**) Наприклад лише в інструкції до ЛП *«Enalapril»* ми знайшли 15 питальних речень. За допомогою подання інформації у вигляді запитання-відповідь укладач привертає увагу до кожного нового розділу інструкції і вона стає зрозумілішою для пацієнта, оскільки така форма сприяє своєрідній «віртуальній» комунікації між пацієнтом та лікарем.

Окрім питальних речень, часто вживаються спонукальні речення, оформлені як у ввічливій формі імперативу, так і в безособовій формі спонукань: Befragen Sie hierzu bitte Ihren Arzt (**Запитайте, будь ласка, свого лікаря**). Beachten Sie bitte, dass diese Angaben auch für vor kurzem angewandte Arzneimittel gelten können (**Зверніть, будь ласка, увагу, що ця інформація також може стосовуватись нещодавно прийнятих препаратів**). Arzneimittel für Kinder unzugänglich aufbewahren (**Засіб тримайте в недоступному для дітей місці**). Так, дослідивши інструкцію до ЛП *«Dilatrend»*, ми виявили 10 спонукальних речень.

Для вираження значення необхідності широко використовуються модальні дієслова müssen, sollen, dürfen, а також інфінітивні конструкції з „haben“ і „sein“ та часткою „zu“: Sie dürfen Glucobay 50 nicht einnehmen bei Überempfindlichkeit gegen Acarbose und/oder die sonstigen Bestandteile (**Ви не повинні приймати Glucobay 50 у разі гіперчутливості до акарбози та/чи інших допоміжних речовин**). Die Kapseln sind unzerkaut mit reichlich Flüssigkeit einzunehmen (**Капсули**

потрібно приймати не розжовуючи з великою кількістю води). В інструкції до ЛП «Doxazosin» кількість речень з даними граматичними конструкціями становить 16.

Важливим стилістичним засобом, притаманним текстам медичних інструкцій, є пасив та пасив з модальними дієсловами, нпр.: Im folgenden wird beschrieben, wann Sie Mucosolvan®Tropfen nur unter bestimmten Bedingungen und nur mit besonderer Vorsicht einnehmen dürfen (**Далі повідомляється, коли ви можете Mucosolvan®Tropfen приймати лише за певних умов і лише з особливою обережністю**). Wenn Sie an einer eingeschränkten Nierenfunktion oder einer schweren Lebererkrankung leiden, dürfen Mucosolvan®Tropfen nur mit besonderer Vorsicht angewendet werden (**Коли ви маєте порушення функції нирок або важкі захворювання печінки, мусите Mucosolvan®Tropfen застосовувати з особливою обережністю**). В інструкції до ЛП «Mucosolvan Tropfen» ми знайшли 20 пасивних речень.

Німецькі медичні інструкції містять аббревіатури. Проводячи наше дослідження ми знайшли лише 11 аббревіатур, але вони повторюються у різних текстах навіть по декілька разів. Наприклад аббревіатура ACE Hemmer (Angiotensin-Converting-Enzym-Hemmer) (**інгібітори АПФ (інгібітори ангіотензинперетворюючого ферменту)**) зустрічається у 10 інструкціях, LDL-Apherese (low-density-lipoprotein-Apherese) (**аферез ЛНЩ (аферез ліпопротеїдів низької щільності)**) у 8 інструкціях.

Наступна граматична конструкція – це заміна загального компоненту у складних та похідних словах дефісом, нпр.: verminderte Durchfluß von Aorta- oder Mitralklappen (**зменшений потік через аортальний чи мітральний клапан**), Salz- oder Flüssigkeitsmangel (**нестача солей або рідини**).

У текстах німецьких медичних інструкцій зустрічається порушення рамкової конструкції речень, що не характерно для німецької мови в цілому: Ambroxol AbZ 75 mg wird angewendet zur schleimlösenden Behandlung bei akuten und chronischen Erkrankungen der Bronchen und der Lunge mit zähem Schleim (**Ambroxol AbZ 75 мг застосовується для відволікаючого лікування гострих і хронічних захворювань бронхів і легень з жорстким слизом**). Ambroxol AbZ 75 mg ist aufgrund des hohen

Wirkstoffgehaltes nicht geeignet für Kinder unter 12 Jahren
(Ambroxol AbZ 75 мг не підходить для дітей віком до 12 років через високий вміст діючої речовини).

Клінічні та фармакологічні терміни часто замінюються пояснювальними фразами, причому сам оригінальний термін наводиться у дужках: Wasseransammlung in der Lunge (Lungenödem) **(накопичення води в легенях (набряк легень))**, harntreibende Arzneimittel (Diuretika) **(сечогінний засіб (діуретик))**.

Кращій взаємодії автора з пацієнтом також сприяє використання особового займенника Sie (вічлива форма звертання): Nehmen Sie die Tabletten unzerkaut mit ausreichend Flüssigkeit ein. **(Приймайте таблетки не розжовуючи з великою кількістю рідини)**. Wie lange sollten Sie Mucosolvan Tropfen einnehmen? **(Як довго необхідно приймати Mucosolvan Tropfen?)**. Слід зазначити, що часто при перекладі таких речень на українську мову цей займенник опускається.

Отже, підсумувавши вищесказане, можна зробити висновок, що основними рисами медичних інструкцій є точність, ясність та логічність викладу, що зумовлено їх структурою та використанням граматичних засобів. Коло адресатів німецьких медичних інструкцій – пацієнти, тому тут на відміну від українського листка-вкладиша не наведено складних хімічних формул, не подано результати наукових досліджень про вплив медичного препарату на організм та не вміщено розділу клінічної фармакології, що покращує розуміння інформації. Вигляд інструкцій уніфікований, а їх структура відповідає вимогам німецького законодавства.